

תומכי חינוך והוראה בבתי הספר

ממצאים מרכזיים ממחקר ההערכה
לשנת תשפ"ו

15 בספטמבר, 2026 | ה' בתשרי, תשפ"ז

מוביל המחקר: ד"ר דביר מצרי
חוקרים: ז'ניה גורבצביץ', גיא ראביד, שירין באשר

הערכה בשירות הלמידה

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) הוקמה כדי **לסייע למערכת החינוך** בישראל להיות במיטבה לצורך השגת התוצאות שהגדירה לעצמה, ולאפשר לתלמידי ישראל להחזיק בידע, במיומנויות ובערכים המותאמים לאתגרי העתיד.

תומכי החינוך וההוראה

עיקרי התפוקות ופעילות היחידה לתומכי חינוך והוראה

מארג שותפויות

בין משרד החינוך וגופי ממשל, צה"ל, אקדמיה, והמגזר השלישי לצד פעילות מתנדבים עצמאיים.

תגבור פדגוגי, רגשי וחברתי

הניתן לתלמידים בקבוצות קטנות ובאופן פרטני, בהתאם למאפייני התלמידים, הלמידה בכיתה וכישורי המתנדבים.

המשאב האנושי

מתנדבים בוגרים הפועלים באופן סדיר, ובהיקף של שעתיים שבועיות לפחות במשך 3 חודשים לכל הפחות

תרגום ערך ההתנדבות לפעילות פדגוגית

התוצאות והפער במדידת התפוקות

מדדי תוצאה

- 1 ירידה ב-% התלמידים הנמצאים ברמות הביצוע הנמוכות במבחני ההישגים.
- 2 עליה ב-% התלמידים המדווחים על תחושת מוגנות ושייכות ועל מודעות והכוונה עצמית בסקרי האקלים.
- 3 % המורים המדווחים על עליה בשגרות עבודה צוותית מיטיבות ועל ירדה בתחושת השחיקה.

פער מדידת התפוקות

המחקר הכמותי שתוכנן לבחינת הקשר בין תפוקות התכנית למדדי התוצאה **לא בוצע בפועל**, בשל היעדר אפשרות לאמוד באופן מהימן את תפוקות המהלך, ובפרט את היקף ואופן שילובם של תומכי ההוראה בבתי הספר. מגבלה זו לא אפשרה לבחון כמותית את הקשר בין יישום התכנית לבין תוצאותיה.

ממצאים מרכזיים

מה דורש שיפור?

העדר הסדרה ותגמול לתפקיד הרכז

העדר הסדרת הרף וליבת ההכשרה

העדר הסדרה בהקצאת המשאבים

מה עובד?

תרומת התומכים הנתפסת בעבור התלמידים והצוות

ממשאב למוטב: הדדיות והפקת ערך בהתנדבות

ביסוס ויישום תנאים לשילוב מיטבי

פערים בתשתיות ההסדרה והמידע:

בהיעדר הסדרה מספקת ומחייבת במספר תחומים, ובהם השימוש במערכות ניהול הנתונים, המידע הינו חלקי ולא עקבי באופן שאינו אפשר מחקר כמותי.

תשתיות ההסדרה והמידע

הסדרה:

חוסר היכרות עם המדיניות ואופן יישומה

תשתית ההסדרה קיימת; חוזר המנכ"ל, ההנחיות
ויחידת התחום, אולם ההיכרות עם המסמכים
עמומה ויישומם חלקי ואינו אחיד.

**לצד הפער שבין ההסדרה הקיימת לבין אופן
מימושה, עולות סוגיות בהן נכון לבחון את
תשתית ההסדרה הקיימת: תפקיד הרכז
במוסד, הכשרת המתנדבים וחלוקת המשאבים.**

מידע:

ניהול הנתונים ותשתיות המידע

קיים ממשק לניהול נתוני התומכים אולם שגרות
השימוש בו אינן מוסדרות ומוגדרות.

**כתוצאה מכך, הניסיון למדידה מהימנה
במסגרת מחקר כמותי לא צלח - לא ניתן
למדוד באופן מהימן את תפוקות המהלך ולבחון
ביחס לתוצאותיו.**

"אני היום מבינה שיש מנהלים
שלא מכירים בדבר הזה
שנקרא תומכי הוראה...
[לדוגמה] מנהלות שחושבות
שמדובר בסייעות..." (צוות
מטה)

"אצלנו 'תומכות הוראה'
הכוונה לסייעות... בואי
נשתמש ב'מתנדבים'.
(מנהלת)

"יש הרבה מאוד תומכים
שקיימים בתוך השטח של בית
הספר ואנחנו לא יודעים
עליהם... אנשים שמגיעים
לבית הספר... והם לא רשומים
בשום מקום" (צוות מטה)

"אם אני צריכה להגיד ולספור
לך כמה, אני חייבת להגיד
שאני לא יודעת לדיוק."
(מנהלת)

מה עובד?

התרומה לתלמידים ולצוות

התומכים נתפסים כ"מבוגר משמעותי" התורם לתלמידים בשלושה מישורים: לימודי, חברתי-רגשי וערכי-קהילתי; עבור הצוות החינוכי מאפשרים 'מרווח נשימה' ופניות להוראה דיפרנציאלית.

הדדיות והפקת ערך בהתנדבות

שימור התומכים נשען על ההדדיות והערך המופק מההתנדבות. לגמלאים ניתנת משמעות ושייכות, ואילו הצעירים נתרמים אינסטרומנטלית במלגות, זקיפת נקודות התנדבות ורכישת ניסיון.

יישום תנאים לשילוב מיטבי

שילוב מיטבי הוא תולדה של שגרה סדורה, תיאום ציפיות והגדרות, תנאים פיזיים והוקרה לפועלם. בתוך כך, מינוי רכז מוסדי, רתום ויוזם המהווה "כתובת ברורה" מזוהה כעוגן מרכזי בתהליך.

"כשהן תומכות בילד מבחינה נפשית, זה יכול להעלות את המוטיבציה שלו ולשפר את הישגיו..." (מנהלת)

"נוכחותו מפנה למחנכת זמן יקר להוראה דיפרנציאלית..." (ממונה על התומכים מטעם בית הספר - [להרחבה](#))

"אני פורחת ואני מרגישה שאני מקבלת כלים ומיומנויות שיעזרו לי בהמשך החיים." (תומכת)

"ההתנדבות כמו שהיא תורמת לבית ספר, היא תורמת גם לי..." (תומך)

"קודם כל לחבק, לתת להם תחושה של בית, לתת תחושה של שייכות... זה לא יכול להיות מאולתר." (מורה)

"תבינו את המתנה שאתם מקבלים וזה מה שאנחנו מצפים... מקום ייעודי... ואיש קשר" (ארגון משלח)

מה דורש שיפור?

העדר הסדרה ותגמול לרכז

בהיעדר הסדרה ותגמול לתפקיד הרכז, כגורם להצלחה, התחום נשען בעיקרו על וולנטריות ומחויבות בית ספרית, דבר המעמיס על צוותי החינוך ופוגע במיצוי.

העדר הסדרת רף וליבת הכשרה

בהיעדר הגדרת רף ומיומנויות ובהיעדר ליבת הכשרה מחייבת, ההכנה נותרת כללית ונעדרת כלים פדגוגיים והאחריות להקנייה מגיעה לפתחו של בית הספר.

העדר הסדרת הקצאת משאבים

בהיעדר מנגנון מוסכם לתיעדוף ולהקצאה, חלוקת המשאב מושפעת בעיקרה מהיצע ומשיקולי הארגונים, והמוסדות נותרים בעלי יוזמה מוגבלת.

"אין לנו אפילו תקן לאדם שזה יהיה התפקיד שלו... פיצלתי והטלתי על המורות שלי..." (ממונה על התומכים)

"במקום שיש אחראי מתנדבים בית ספרי, זה שמיים וארץ..." (צוות מטה)

"... ההדרכה התמקדה בעיקר בזכויות ובחובות... ופחות בתכנים פדגוגיים של איך ללמד." (תומכת)

"אני מלמדת אותו ללמד... יודע את החומר מעולה.. אבל צריך לדעת ללמד..." (מורה)

"אין חלוקה מובנית מראש... לפעמים בית ספר עובד עם כמה עמותות... לא שאני החלטתי מי יהיה איפה" (צוות מטה)

"זה לא תלוי בנו, זה יותר מה נותנים לנו..." (ממונה על התומכים)

כיצד ביצענו את המחקר?

ארגונים משלחים

פברואר-מאי 2026

5

ראיונות

עם נציגים ארציים³

מתנדבים, אקדמאים וגמלאים

שירות לאומי ואזרחי

צה"ל ויחידת מורות חיילות

גורמי מטה ומחוזות

ינואר-מרץ 2026

10

ראיונות

עם צוות המטה

יחידת תחום תומכי חינוך והוראה

צוותי ההדרכה המחוזיים

ראיונות בבתי הספר

מאי-יוני 2026

69

ראיונות

ב-25 בתי הספר¹

25 הנהגה בית ספרית²

22 מורות בממשק עם התומכים

22 תומכי חינוך והוראה

- מתוך 648 מוסדות בהם דווח על פעילות 4 תומכים לכל הפחות בתשפ"ה. דגימת בתי ספר בוצעה בשכבות על סמך שלב חינוך ומגזר.
- מנהלי בתי הספר או הגורם המוסדי הממונה על תחום התומכים בבית הספר.
- עמותות וגופים מפעילים, המשלחים תומכי חינוך והוראה למערכת החינוך.

הערכת תוכנית תומכי חינוך והוראה דיווח ביניים

ממצאי הראינות | הערכה איכותנית לשנת תשפ"ו
 25 באוגוסט 2026, י"ב באלול תשפ"ו
 מוביל המחקר: ד"ר דביר מצרי
 צוות המחקר: זענה גורבצביץ, ניל ראביד, שרון באשר.

תמונת מצב המבוססת על 84 ראינות אשר בוצעו בשנת הלימודים תשפ"ו (ינואר-יוני 2026). מתוכם, נערכו 69 ראינות בבתי הספר עם מנהלות, צוותים פדגוגיים ותומכי חינוך והוראה, 10 ראינות עם גורמי המטה והמחוזות ביחידת התחום לתומכי חינוך והוראה ו-5 ראינות עם גורמים מובילים בקרב הארגונים המשלחים.

ממצאים מרכזיים ממחקר ההערכה לשנת תשפ"ו

מגדר השיר: קופה 34, ירושלים שרון 4, גבעתיים 5320004
 טלפקס: 073-3927777 | rama@education.gov.il
 rama.education.gov.il

הרחבה | דיווח ביניים: ממצאי הראינות | הערכה איכותנית לשנת תשפ"ו

מעריכים!

